

ወገን ለወገኑ ይድረስ!

ኢብሳ ነመራ

ሰውና የተፈጥሮ አደጋ አብረው ነው የሚኖሩት። የአየር ንብረት መዛባት የሚያስከትለው ድርቅ፣ አውሎ ንፋስ፣ ጎርፍ፣ የመሬት መንቀጥቀጥ፣ . . . ጊዜና ቦታ ሳይመርጡ ሲከሰቱ ኖረዋል። እንደየከብደታቸው መጠን ህይወት አጥፍተው፣ ንብረት አውድመው፣ ሃገር አመሳቀለው አልፏል። የሰው ልጅ በአስከህን ስልጣኔው የተፈጥሮ አደጋዎችን እንዳይከሰቱ ማስቀረት አልቻለም። በሰው ላይ የሚያደርሱትን አደጋ መቀነስና መከላከል ግን ችሏል። ሰው የተፈጥሮን አደጋ ባይፈጥርም፣ በራሱ እጅ የሚያባብስበት ሁኔታ ደግሞ አለ። በተለይ ከአየር መዛባት ጋር ተያይዞ የሚከሰቱ ድርቅና ጎርፍ የመሳሰሉትን አደጋዎች፤ ይህን የሚያደርገው የተፈጥሮ አካባቢውን ያለአግባብ በመጠቀም፣ አየርን በመበከልና የከባቢ አየር ሙቀት እንዲጨምር በማድረግ፣ ወዘተ. ነው። ይህን አባባሽ ምክንያት ሰው ራሱ ሊያስተካከለው ይችላል።

በሰው ስራ ምክንያት በአየር ንብረት ላይ የሚመጣው ለውጥና ለውጡ በሰው ልጅ ላይ የሚያስከትለው ቀጥተኛ ተጽእኖ አሳሳቢ የሆነበት ደረጃ ላይ ተደርጏል። የአየር ንብረት ለውጥን በተለይ የከባቢ አየር ሙቀትን የመከላከል ዓለም አቀፍ እንቅስቃሴ የተጀመረው ለዚህ ነው። እስከሁን ግን ከተስፋ ያለፈ ምንም ተጨባጭ ለውጥ አልተገኘም ማለት ይቻላል። በአየር ንብረት ለውጥ ሳቢያ በሚከሰት ድርቅ በተደጋጋሚ ስትመታ የኖረችውና ከቅርብ ገዜ ወዲህ ደግሞ ይህ ሁኔታ እየተባባሰባት የመጣችው ኢትዮጵያ ዓለም አቀፍ የአየር ንብረት ለውጥን በመከላከል እንቅስቃሴ ውስጥ ግንባር ቀደም ሚና እንዳላት ይታወቃል። የአረንጓዴ ልማት ፖሊሲ ቀርቦ እንቅስቃሴ በመጀመር ረገድም የመጀመሪያዋ አገር ነች። አሁንም ግን በድርቅ ክፍኛ አየተመታች ትገኛለች።

በ2007 ዓ/ም የበልግና ክረምት ዝናብ ስርጭት በመዛባቱና በአንዳንድ አካባቢዎች መጠኑ በእጅጉ በመቀነሱ የምስራቅ አሮሚያ፣ የምስራቃዊ አማራ አካባቢዎች፣ የደቡብ ብሄሮች፣ ብሄረሰቦችና ህዝቦች ክልል የተለያዩ አካባቢዎች፣ የአፋርና የኢትዮጵያ ሶማሌ፣ የድሬዳዋ ዙሪያ አካባቢዎች በድርቅ ተፅእኖ ስር ወድቀዋል። ይህ በሃምሳ ዓመት ውስጥ በአስከፊነቱ ወደር ያልተገኘለት ድርቅ 10 ነጥብ 2 ሚሊዮን ኢትዮጵያውያንን ለምግብ እጥረት አጋልጦ እንደነበረ የታወሰል። ይህን የድርቅ ተጽእኖ የአንድም ሰው ህይወት ሳይጠፋ፣ ሰዎች ከመኖሪያ አካባቢያቸው ሳይፈናቀሉ፣ የህጻናትና የወጣቶች ትምህርት ሳይስተጓጎል መከላከል ተችሏል። የድርቁን ተጽእኖ በመከላከል ተግባር የኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግስት የአንበሳውን ድርሻ ይይዛል። መንግስት ድርቁ ያስከተለውን የምግብ እጥረት ተጽእኖ ለመከላከል የ16 ቢሊዮን ብር በጀት መድብ የተቀናጀ የአስቸኳይ ጊዜ እርዳታ የማቅረብ ስራ ማከናወኑ ይታወሳል። ይህ የቅርብ ትውስታችን ስለሆነ የድርቁን ተጽእኖ ለመከላከል የተከናወኑትን ተግባራት በዝርዝር ማንሳት አያስፈልግም። የድርቁን ተጽእኖ በመከላከል ረገድ ከዚያ ቀደም ከነበረው ሁሉ በተለየ መንግስት የአንበሳውን ድርሻ ሊይዝ የቻለው ባለፉት አስራ ሶስት ዓመታት በተመዘገበው ተከታታይ ባለሁለት አሃዝ የኢኮኖሚ እድገት ምክንያት መሆኑ ግን ሊታወስ ይገባል። የድርቅን ተጽእኖ የመከላከል የውስጥ አቅም ተፈጥሯል ማለት ነው።

ያም ሆነ ይህ፤ ከሰው ልጅ ቁጥጥር ውጭ በሆነ የአየር መዛባት ምክንያት የሚከሰት ድርቅ የጉዳት ተጽእኖው የአምናውን ያህል ባይሆንም ዘንድም ኢትዮጵያን መትቷታል። የዘንድሮው ድርቅ የተከሰተው በኢትዮ ሶማሌ ክልል ዘጠኝ ዞኖች፤ በአሮሚያ በቦርና፣ በባሌ ቆላማ ስፍራዎች፣ በጉጂና ምስራቅ ሃረርጌ ዞኖች፤ በደቡብ ክልልም በሰገን አካባቢ፣ ጋሞ ጎፋ እና ደቡብ አሞ ዞኖች ድርቅ ተከስቷል። በዚህ ድርቅ ሳቢያ 5 ነጥብ 6 ሚሊዮን ዜጎች ለአስቸኳይ ጊዜ የምግብ እርዳታ ጠባቂነት ተዳርገዋል። በድርቁ ሳቢያ የአርብቶ አደሩ ኑሮ የተመሰረተባቸው ከብቶች ለአደጋ ተጋልጠዋል።

ለእነዚህ በድርቅ ተጽእኖ ስር ለወደቁ ዜጎች የዕለት ደራሽ እርዳታን ጨምሮ ለሰብዓዊ ድጋፍ 948 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር እንደሚያስፈልግም የብሄራዊ አደጋ ስጋት ስራ አመራር ኮሚሽን አስታውቋል። ኮሚሽኑ እንዳስታወቀው ከዚህ ገንዘብ ውስጥ ካለፈው የተሸጋገረ በጀት ታሳቢ ሲደረግ፣ 715 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር ያስፈልጋል። ከጠቅላላው ገንዘብ ውስጥ 598 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር ለምግብ አቅርቦት፣ 105 ሚሊዮን ዶላር ለተመጣጠነ ምግብ አቅርቦት፣ 129 ሚሊዮን ዶላር ለጤና፣ ለትምህርትና ለእርሻ እንዲሁም ለተፈጥሮ ሃብት ድጋፍ፣ ቀሪው ገንዘብ ደግሞ ከንጹህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት እስከ ቁሳቁስ ድጋፍ ድረስ እንደሚውልም ኮሚሽኑ ይፋ አድርጓል።

ይህ ለእርዳታ የሚያስፈልገው ገንዘብ ከመንግስት በተጨማሪ የሁለትዮሽ ስምምነት ባላቸው ተራድኦ ድርጅቶች እንደሚሟላ፤ ተራድኦ ድርጅቶችም ይህንን ተገንዝበው በተሰማሩበት የሰብዓዊ እርዳታ ስራ የበኩላቸውን እንዲወጡ ኮሚሽኑ ጥሪ አቅርቧል። መንግስት ተገቢውን ድጋፍ ለማድረግ ከወዲሁ ከ47 ሚሊዮን ዶላር በላይ ወጪ በማድረግ ድጋፉን ማስቀጠሉንም ከኮሚሽኑ የተገኘው መረጃ ያመለክታል። በኢትዮጵያ የሚገኙ የዓለም አቀፍ ተራድኦ ድርጅቶች ተወካዮችም ኢትዮጵያ የባለፈውን ዓመት ድርቅ የተቋቋመችበትና ድርቅ በተከሰተበት አካባቢ የሚገኙ ዜጎችን የታደገችበት መንገድ የሚደነቅ መሆኑን አስታውቀዋል። የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የሰብዓዊ ተራድኦ ድርጅት የኢትዮጵያ አስተባባሪ አሁን ኢ.ዚ.አኮንዋ አገሪቷ በዚህ ደረጃ ድርቁን ተቋቋማ የመጣችበት አስራ የተሻለ ልምድ በማካበት ቅድመ ጥንቃቄ ለመውሰድ ያስችላታል ብለዋል። አስተባባሪዎ የተራድኦ ድርጅቶች ተሳትፎ እንደሚቀጥል ጠቅሰው፤ በአይነት ከሚቀርብ ድጋፍ ባሻገር ለንጹህ ውሀ አቅርቦት የሚደረገው ድጋፍ ከወዲሁ መጀመሩን ጠቁመዋል።

28ኛውን የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች ጉባኤ አስታከው በአዲስ አበባ ጉባኤ ስምምነት ያደረጉት የተባበሩት መንግስታት ድርጅት ዋና ጸሃፊ አንቶኒዮ ጉቴሬስ እና የድርጅቱ የእርዳታ ዋና ኃላፊ ስቴፈን ኦብራይን የዓለም አቀፍ ማህበረሰብ የኢትዮጵያ መንግሥት በአገሪቱ የተከሰተውን ድርቅ ለመከላከል ለሚወስደው እርምጃ ድጋፍ እንዲሰጥ ጥሪ አድርገዋል። ጉቴሬስ በየትኛውም የዓለም አካባቢ ለሚከሰት ድርቅ ምላሽ መሥጠት የበጎ ምግባር ሥራ ብቻ ሳይሆን ፍትሃዊነትና የዓለምን ጥቅም የማስከበር ጉዳይ ነው ብለዋል። የድርጅቱ እርዳታ ኃላፊ ስቴፈን ኦብራይን፣ የኢትዮጵያ መንግሥት እኤአ በ2017 ለሰብዓዊ እርዳታ ያስፈልገኛል ብሎ ላቀረበው ድጋፍ ዓለም ዓቀፉ ማህበረሰብ ምላሽ እንዲሰጥ ጥሪ አቅርበዋል። በዚህ ጥሪ መሰረት ድጋፍ ሊገኝ ይችላል የሚል ተስፋ አለ።

የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባላት በቅርቡ በአሮሚያ ቦረና ዞንና በደቡብ ብሄሮች፣ ብሄረሰቦችና ህዝቦች ደቡብ አም ዞኖች በድርቅ የተጠቁ የእርብቶ አደር መኖሪያ አካባቢዎችን ጎብኝተው ነበር። በሁለቱም ክልሎች የሚኖሩ የድርቅ ተጠቁ እርብቶ አደሮች ከብቶቻቸው እያለቁ መሆኑን ለምክር ቤቱ አባላትና አብሯቸው ለተጓዘው የመገናኛ ብዙሃን ቡድን ገልጸዋል። አንድ የቦረና እርብቶ አደር ስለሁኔታው ሲያስረዳ 250 ከብቶች እንደነበሩትና ከእነዚህ ውስጥ 200 ያህሉ መሞታቸውን አስታውቋል። በአየር መዛባት ምክንያት የተከሰተውን ድርቅ ለመቋቋም መንግስት ድጋፍ እያደረገ መሆኑን ያልካዱት እርብቶ አደሮች ፣ ድጋፉ ግን በቂ አይደለም ብለዋል። በተለይ የእንስሳ መኖ አቅርቦቱ ካላቸው እንስሳ ቁጥር ጋር ሲነጻጸር እጅግ አነስተኛ መሆኑን ነው የገለጹት፤ እንደ እርብቶ አደሮች ገለጻ፤ በመንግስት የሚቀርብላቸው የመኖ ድጋፍ ከአምስት እንስሳ በላይ መመገብ አይችልም። የእንስሳቱ ማለቅ ምክንያትም ይህ እንደሆነ ነው የሚናገሩት፤ ከብቶቻቸው እጅግ በጣም ስለከሱ ለገበያ ቢያቀርቧቸውም ጥሩ ዋጋ ማውጣት እንዳልቻሉ ተናግረዋል።

እርግጥ በተደጋጋሚ ሲገለጽ እንደቆየው የኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግስት በድርቅ ለተጠቁት የእርብቶ አደር አካባቢዎች እርዳታ ማቅረብ የሚያስችል በቂ አቅም አለው። በድርቁ ላይ የአንድም ሰው ህይወት እንደማይጠፋ በእርግጠኝነት ተናግሯል። በዚህ መሰረት እርዳታ ማቅረብ ጀምሯል። ይሁን እንጂ፤ በእርብቶ አደሩ እጅ ላሉት ሁሉም ከብቶች መኖ የማቅረቡ ጉዳይ የሚቻል አይደለም። ስለዚህ የገበያ ትስስር በመፍጠር እርብቶ አደሩ ጥቂት የዘር ከብቶችን አስቀርቶ ሌሎችን እንዲሸጥና ገንዘቡን እንዲይዝ ለማድረግ እየተሰራ ነው። ዝናብ እስኪጥል ድረስ በድርቅ ወዳልተመቱ አካባቢዎች እንዲሄዱም እየተደረገ ነው።

የኢትዮጵያ ህዝብና ተቋማት፣ እንዲሁም የክልል መንግስታት ከኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግስት ጎን ሆነው የድርቁን ተጽእኖ ለመከላከል ድጋፍ ማድረግ ይጠበቅባቸዋል። እስካሁን ግን ድርቁ የተከሰተባቸው የክልል መንግስታት ብቻ ናቸው እርዳታ በማቅረብ ላይ የሚገኙት። ከድርቁ ተጽእኖ ነጻ የሆኑ ክልላዊ መንግስታትም እጃቸውን ሊዘረጉ ይገባል። ይህ የወገን ለወገን ድጋፍ ባለፈው ዓመት የተከሰተውን የድርቅ ተጽእኖ ለመከላከል በተደረገው ርብርብ ላይ በተግባር ታይቷል።

ለማስታወስ ያህል የአሮሚያ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት 684 ሚሊዮን ብር የእርዳታ በጀት መድቦ ነበር። ለመጠባበቂያ ፈንድ ድጋፍ ከህብረተሰቡ 34 ነጥብ 1 ሚሊዮን ብር፤ እንዲሁም ከክልሉ አደጋ መከላከልና ዝግጁነት ኮሚሽን ሰራተኞች ከደሞዛቸው በማዋጣት የ96 ሺህ ብር ድጋፍ ቀርቧል። የአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት 200 ሚሊዮን ብር ነበር የመደበው። የብሄረ አማራ ዴሞክራሲያዊ ንቅናቄ (ብአዴን) 30 ሚሊዮን ብር እርዳታ ሰጥቷል። የአፋር ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት 130 ሚሊዮን ብር በጀት የመደበ ሲሆን፣ ከህብረተሰብ ለህብረተሰብ እርዳታ 3 ነጥብ 2 ሚሊዮን ብር ድጋፍ አሰባስቦ ነበር። የደቡብ ብሄሮች፣ ብሄረሰቦችና ህዝቦች ክልላዊ መንግስት 78 ነጥብ 2 ሚሊዮን ብር መድቦ ነበር። ከህዝብ ድጋፍ 17 ነጥብ 6 ሚሊዮን ብር አሰባስቦ ነበር። የኢትዮጵያ ሶማሌ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት 52 ሚሊዮን ብር በጀት መድቧል። የክልሉ ነጋዴዎች 20 ሚሊዮን፣ የክልሉ የመንግስት ሰራተኞች ከደሞዛቸው 11 ሚሊዮን፣ የክልሉ ልዩ የፖሊስ ሃይል 2 ነጥብ 5 ሚሊዮን ብር፤ እንዲሁም ከህብረተሰቡ የተወጣጡ 30 ሺህ ከብቶች ለድጋፍ ተሰብስበዋል። የትግራይ ክልላዊ መንግስት 26 ሚሊዮን ብር በጀት ሲመድብ ባለሃብቶች የውሃና የእንስሳት መኖ ድጋፍ አድርገዋል። የድሬዳዋ ከተማ አስተዳደር በዙሪያው ለሚገኙ በድርቅ ለተጠቁ የገጠር ቀበሌዎች የሚውል 4 ነጥብ 5 ሚሊዮን፣ የሃራሪ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት 1 ነጥብ 8 ሚሊዮን ብር በጀት መድቦው ነበር። በተለይ የህብረተሰቡ የእርዳታ ተሳትፎ ዘንድም ሊቀጥል ይገባል።

እስካሁን ባለው ሁኔታ ከፌዴራል መንግስት ጎን ለጎን በድርቁ የተጠቁ ክልሎች መንግስታት እርዳታ በማቅረብ ተግባር ላይ ተሰማርተዋል። የአሮሚያ ክልላዊ መንግስት ድርቅ በተከሰተባቸው አካባቢዎች ለሚኖሩ ዜጎች በ60 ሚሊዮን ብር ድጋፍ እያደረገ ነው። የኢትዮጵያ ሶማሌ ክልላዊ መንግስትም 300 ሚሊዮን ብር መድቦ ለድርቁ ተጽእኖ ምላሽ እየሰጠ ይገኛል። የደቡብ ብሄሮች፣ ብሄረሰቦችና ህዝቦች ክልላዊ መንግስት እንስሳቱን ከፓርቲዎች መኖ ሰብስቦ በማምጣት ከፌዴራል መንግስት ከተሰጠው መኖ ጋር ቀላቅሎ ለእንስሳቱ እያቀረበ ይገኛል።

በአጠቃላይ ዘንድር በተለይ በአገሪቱ ቆላማ የእርብቶ አደር መኖሪያ አካባቢዎች የተከሰተውን ድርቅ ተጽእኖ በመከላከል ተግባር ላይ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግስት ከክልል መንግስታት ጋር በመቀናጀት የአንበሳውን ድርሻ ይዘው እየተንቀሳቀሱ ነው። ዓለም አቀፍ የእርዳታ ድርጅቶችም በተወሰነ ደረጃ ድጋፍ ያደርጋሉ ተብሎ ይጠበቃል። የኢትዮጵያ ህዝብና ተቋማትም እርዳታና ድጋፍ በማድረግ ረገድ የሞራል ሃላፊነት ያለባቸው መሆኑ መታሰብ አለበት። “ስለምን?” ቢሉ፤ ወገን ለወገኑ መድረስ ይጠበቅበታልና!